

Synpunkter på Energimyndighetens förslag till uppdatering av riksintresseområden vindbruk dnr 2012-2103

Naturskyddsföreningen Gotland anser att Energimyndighetens utpekande av områden som riksintresse för vindbruk har brister som är betydande. Det är naturligtvis svårt att i detalj bedöma hur kriterierna som uppges verkligen är uppfyllda. T.ex. framgår att det är mycket få och små områden i Sydsverige som föreslås, trots att det där finns en rad planeringsprojekt och goda vindförutsättningar. Att Gotland, Öland och delar av Norrland skulle utgöra områdena som i första hand uppfyller kriterierna ter sig mindre troligt. Det förefaller snarare vara andra bakomliggande faktorer som styrkt detta.

En lämpligare strategi vid utpekandet hade varit att beakta t.ex. höga naturvärden liksom att det utgått från domstolsutslag där vindkraft hindrats. Att Energimyndigheten nu motiverar att naturvärden exkluderas med hänvisning till att sådan avvägning får göras i varje enskilt fall, är inte bra. Frågan är om inte det då istället är lämpligare att inte utpeka några sådana riksintresseområden alls på Gotland, utan att varje enskilt fall får avgöras separat. Förslaget i nuvarande utformning borde snarare ses som en analys av möjligheterna att bygga vindkraft och inte ett förslag på utpekande av riksintresseområden.

Synpunkter i första hand

Naturskyddsföreningen Gotland anser i första hand att Gotland skall undantas helt från fortsatt utbyggnad av storskalig vindkraft.

Motivering

Enligt 4 kap. 1 § Miljöbalken är Gotland i sin helhet utpekade som riksintresse med hänsyn till natur- och kulturvärden. Exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön får komma till stånd endast om det inte möter något hinder enligt 2-8 §§ och det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden. Enligt 2 § skall turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen särskilt beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön på Gotland. Föreningen anser att en eventuell utbyggnad enligt förslaget till nya riksintresseområden strider mot dessa bestämmelser. Länsstyrelsen Gotland skriver i sitt utlåtande över översiktsplanen Bygg Gotland 2010-2025 att en fullskalig utbyggnad av vindkraft enligt översiktsplanen kan komma att leda till en påtaglig skada på Gotlands natur- och kulturvärden. Mark- och miljööverdomstolen har i juli 2012 beslutat att vindkraftverk inte får uppföras inom området Mästermyr, mot bakgrund av förekomsten av fågel (MMÖD M 8344-11). Flera andra miljödomar i Sverige har även fastställt skyddsavstånd till särskilt skyddsvärda fågelarter. Flertalet av de utpekade områdena för riksintresse för vindbruk är inte möjliga att bebygga med vindkraft mot bakgrund av hänsyn till det gotländska fågellivet och nämnda domstolsutslag. Gotlands landskap karaktäriseras av unik natur med värdefulla habitat som är känsliga för exploatering och har höga naturvärden knutna till sig. Ett exempel på naturvärde som aktualiserats i domstol i samband med vindkraftsprojekt är den gotländska örnpopulationen. Den gotländska kungsörnspopulationen är unik (läs bilagor). De hot och det skydd som arten är i behov av har utförligt beskrivits i Naturvårdsverkets åtgärdsprogram för kungsörn och riksdagen har fastställt mål om artens utbredning och minsta populationsnivå. Mot bakgrund av vad som framgår i åtgärdsprogrammet innebär en fortsatt utbyggnad av vindkraft på Gotland ett akut hot mot kungsörnen.

Ytterligare ett skäl är att vindkraften inte kan byggas ut på Gotland är begränsningar i överföringskapaciteten. Svenska Kraftnät planerar att bygga ut förbindelsen till fastlandet och att nya kablar kan vara på plats tidigast 2017. I detta scenario är vindkraften på fastlandet sannolikt utbyggd i sådan utsträckning att fortsatt utbyggnad på Gotland inte är motiverad från riksdagsmålet eller ekonomiskt lönsam och därför inte är aktuell. En satsning på kostsam ökad kapacitet i ledningar måste vara välgrundad och utifrån situationen på Gotland är det en onödig satsning. Energimyndighetens förslag kan i detta perspektiv förleda att det går att bygga mer vindkraft på Gotland än vad som är möjligt, då redan befintlig utbyggnad innebär betydande skador på naturvärden. Enligt Energimyndigheten bedöms vindkraften på land ge drygt 11 TWh år 2020 (idag drygt 6 TWh) vilket kan jämföras med redan pågående projekt (enligt vindkraftbranschen) på över 100 TWh. Därför behövs inte mer vindkraft på Gotland. Tilläggs bör att Gotland redan har en stor andel av landets vindkraft, den tätaste förekomsten av samtliga län.

Under 2012 täcktes Gotlands elbehov till cirka 40 % med vindkraft. Det långsiktiga nationella målet är att vindkraften ska ge 25 % av elbehovet, räknat per år. Gotland har alltså redan överskridit målet med god marginal.

Synpunkter i andra hand

Naturskyddsföreningen Gotland anser i andra hand att nuvarande riksintresseområden för vindkraft skall behållas oförändrade och att inga ändringar görs i regionens (kommunens) översiktsplan med innebörden att nya eller utökade områden tas i anspråk för vindkraft.

Motivering

Förslaget till nya riksintresseområden överensstämmer huvudsakligen med tidigare förslag, vilket har legat till grund för översiktsplanen Bygg Gotland 2010-2025 som alla politiska partier på ön står bakom. Översiktsplanen ligger till grund för den fysiska planeringen på ön, inklusive ett flertal pågående vindkraftsprojekt. Eftersom en fastställd översiktsplan är av avgörande betydelse för bl. a planering och tillståndsprövning av vindkraft innebär en förändring av riksintresseområdena att planen förlorar i giltighet. I översiktsplanen har riksintresseområdena behandlats av regionen och länsstyrelsen och det finns ingen anledning att tro att de skulle bedöma Energimyndighetens nya förslag annorlunda.

Energimyndigheten skriver i remissen att översiktsplaneringen ska uppdateras varje mandatperiod där nytt underlag som t ex riksintresseområden för vindbruk arbetas in. Föreningen bedömer att så inte kommer att ske, eller att det inte medför någon förändrad bedömning från regionens och länsstyrelsens sida. En trolig förändring som kommer att ske, sedan översiktsplanen antogs, är att tidigare områden som utpekats kommer att undantas från planering av vindkraft med anledning av höga naturvärden. Befintliga utpekade områden kommer således att minska med hänsyn till naturvärden.

På Gotland tillämpas sedan länge ett minsta avstånd till bostäder på 1000 m, inte 800 m som Energimyndigheten föreslår. De föreslagna områdena kommer därför att krympa. Ett starkt skäl för minimiavståndet 1000 m till en grupp vindkraftverk i storleken 2 MW eller mer är att på kortare avstånd tangerar eller överstiger ljudnivån riktvärdet 40 dBA. Enligt bl. a en dom i Växjö tingsrätt (M 3443-10) krävs en marginal på minst 0,5 dBA vilket innebär minst ca 1000 m.

I områden med låg bakgrundsnivå är dessutom riktvärdet högst 35 dBA vid bostäder enligt Naturvårdsverket, vilket gäller stora delar av Gotland. Detta motsvarar minst ca 2 km.

I förslaget är följande områden undantagna enligt miljöbalken: Riksintresse obruten kust (4 kap. 3 § MB), riksintresse obrutet fjäll (4 kap. 5 § MB) och nationalparker (7 kap. 2 § MB).

Naturskyddsföreningen Gotland menar att även naturreservat, Natura 2000 och riksintresse naturvård (3 kap. 6 § MB) skall undantas.

Även översiktsplanen anger bl. a följande områden som inte anses lämpliga för vindbruk:

- natura 2000-områden
- natur- och kulturreseptat med enstaka undantag t ex Näsudden och Smöjen
- utpekade riksintresseområden enligt 3 kap MB för naturvården, kulturmiljövården och det rörliga friluftslivet med vissa undantag
- områden av riksintresse för totalförsvaret

Vidare måste Mästermyr undantas eftersom Mark- och miljööverdomstolen meddelade nej till vindkraft i juli 2012 (M 8344-11). Till följd av domstolens beslut bedömer föreningen att flera utpekade riksintresseområden på Gotland inte kommer att kunna exploateras för vindkraft på grund av bland annat hotade fågelarter.

Ytterligare skäl för att inte ändra eller utöka nuvarande riksintresseområden är att Försvaret redan sagt nej till ett flertal utpekade områden på Gotland.

Potentialen för ny vindkraft på Gotland är av alla dessa skäl kraftigt begränsad jämfört med Energimyndighetens förslag till nya riksintresseområden. Naturskyddsföreningen Gotland anser därför att förslaget är alltför bristfälligt för att ligga till grund för förändringar av nuvarande riksintresseområden så som de fastställts enligt regionens översiktsplan.

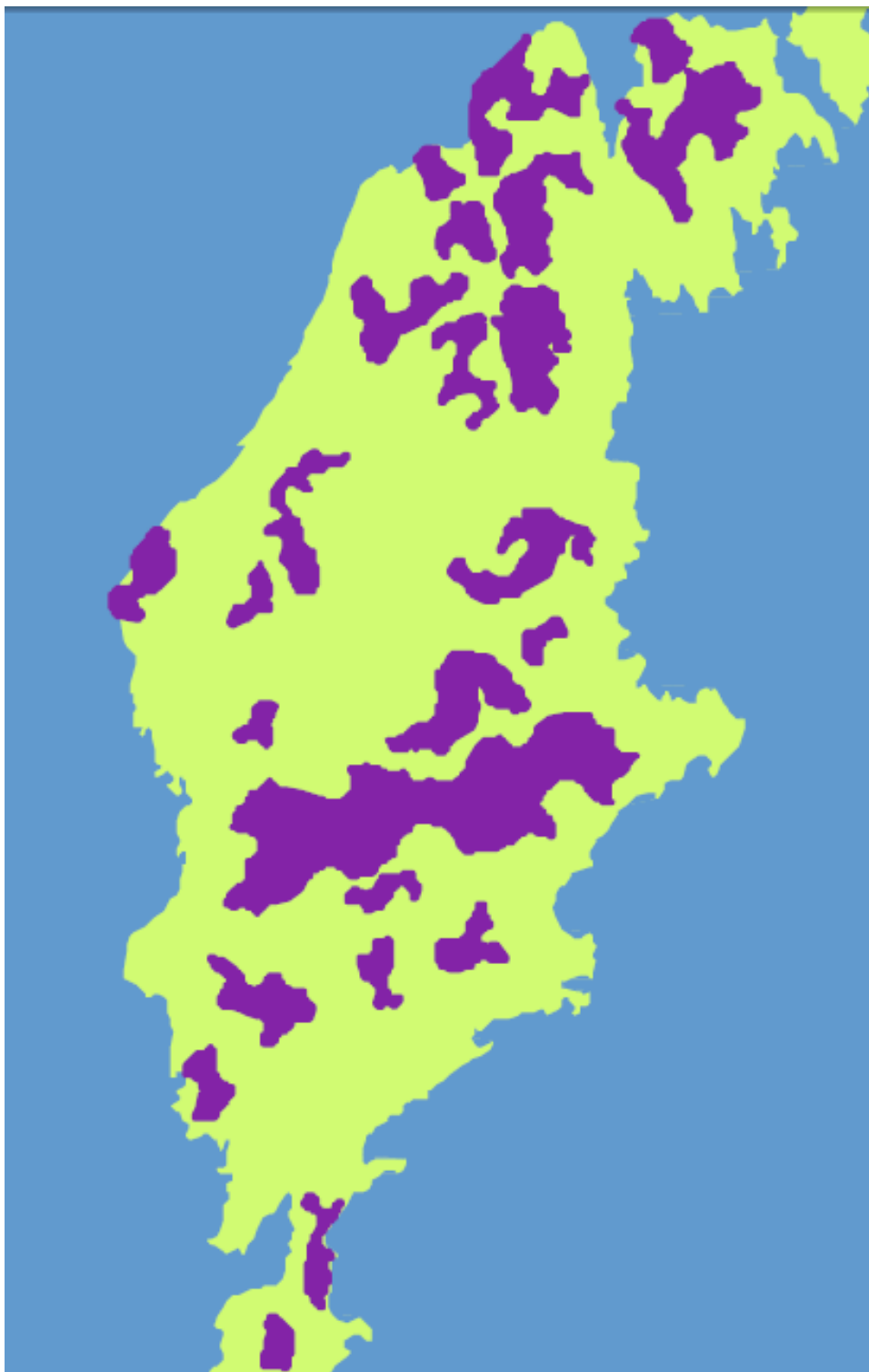
2013-02-08

Naturskyddsföreningen Gotland

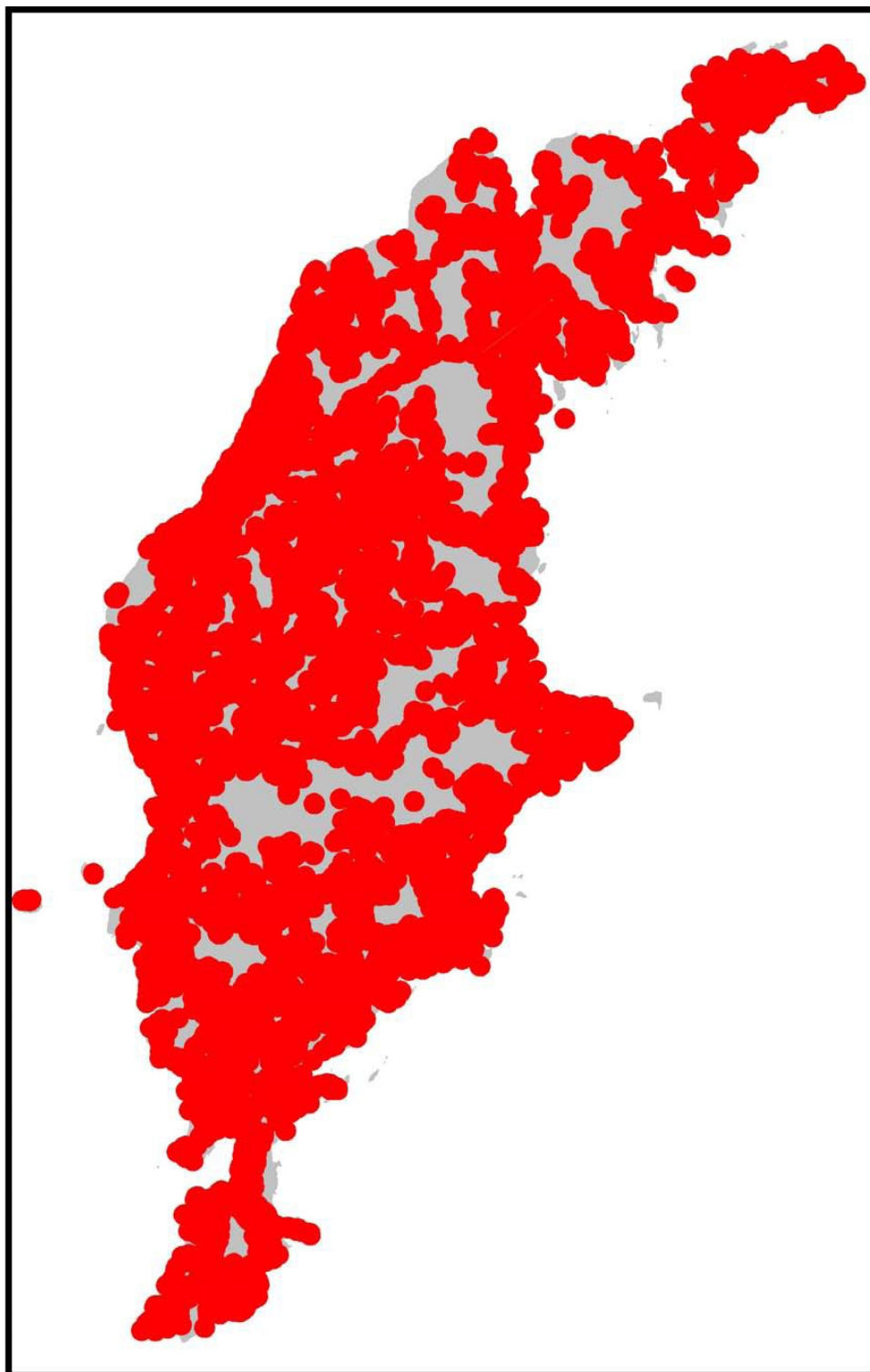
Anncatrin Hjernquist
Ordförande

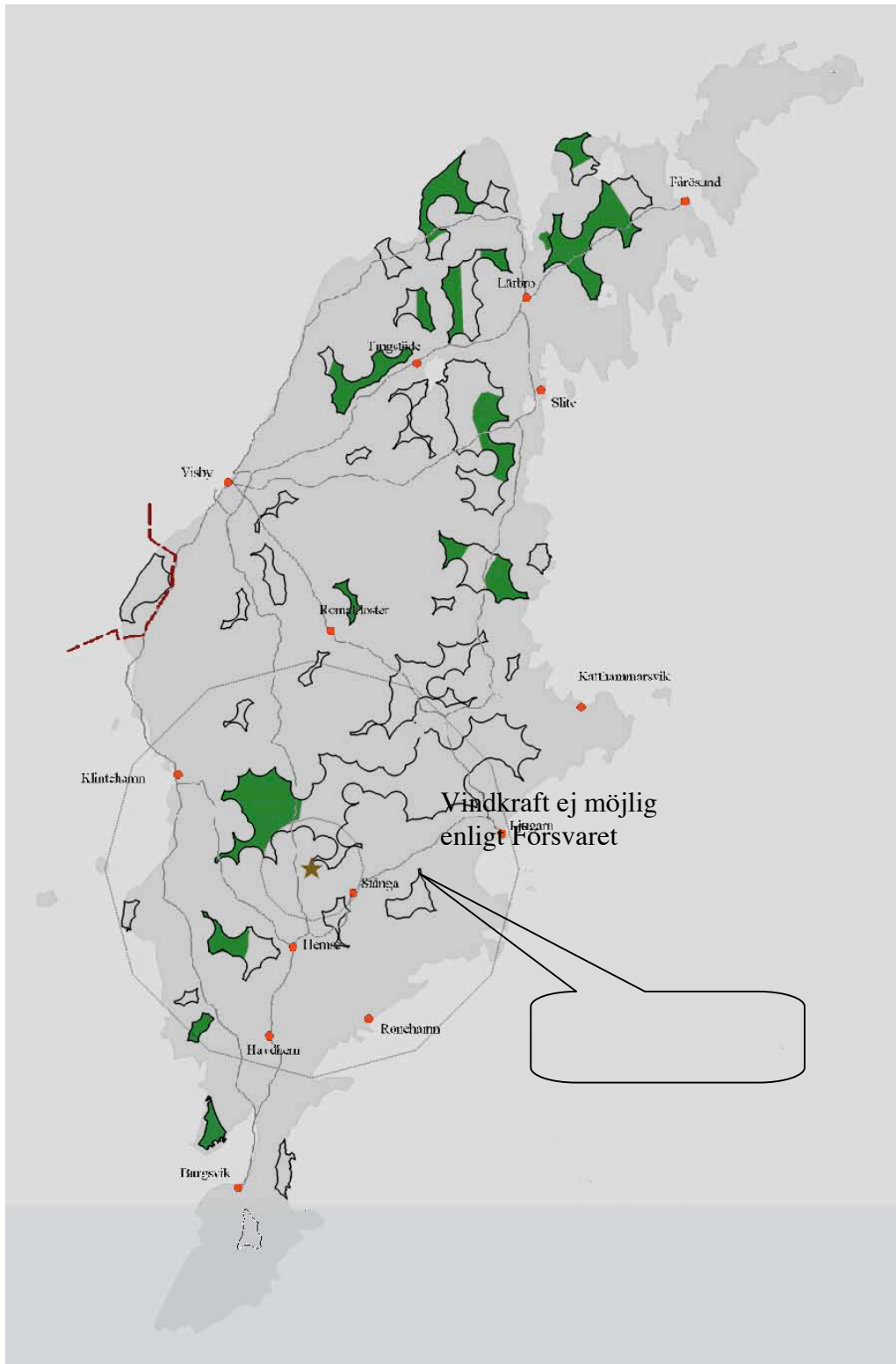
Nuvarande riksintresseområden (2012) enligt Vindbrukskollen och översiktsplanen Bygg Gotland 2010-2025.

Energimyndighetens förslag till uppdatering av riksintresseområden vindbruk 2012-2103.

*Rött = skyddszon med 1000 m radie runt bostadsbebyggelse på Gotland.
Länsstyrelsen regeringsuppdrag vindkraft på Gotland, juni 2006.*

Grönt = Möjliga områden enligt tidigare förslag till riksintresseområden samt Försvarets restriktioner. OH-presentation av Gunnar Gustafsson, regionens vindkraftshandläggare.